

Ο τόμος περιλαμβάνει έναν Πρόλογο, τρία κεφάλαια βιογραφίας του Ποιητή, ένα Παράρτημα και 16 εικόνες.

Στον Πρόλογο ο συγγραφέας εξιστορεί τις περιστάσεις που τον συνέδεσαν με το Σικελιανό, αρχίζοντας από τις Δελφικές Εορτές του 1927.

Το πρώτο κεφάλαιο είναι **ένα μακρό μελέτημα** για τον *Αλαφροϊσκιωτο*. Το **νεανικό έργο** του Ποιητή ερμηνεύεται ως ο πυρήνας του συνόλου της δημιουργίας του.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται για πρώτη φορά και σχολιάζεται το *Αγιορείτικο Ημερολόγιο* του Σικελιανού, όπου ο ποιητής έχει καταγράψει τις εντυπώσεις του από το προσκύνημα στο Άγιον Όρος που επιχείρησε μαζί με τον Καζαντζάκη στα 1914.

Στο τρίτο κεφάλαιο, που φέρει τον τίτλο *Το Χρονικό μιας φιλίας*, περιγράφεται ο **μακρός πνευματικός δεσμός** του Σικελιανού με τον Καζαντζάκη, όπως μαρτυρείται από ανέκδοτες επιστολές τους και άλλα στοιχεία.

Τέλος, στο Παράρτημα δημοσιεύονται μερικές χαρακτηριστικές επιστολές του Σικελιανού προς τον Καζαντζάκη και τον Πρεβελάκη.

Τα νομίσματα που έκοψαν οι πόλεις της Μικράς Ασίας στα χρόνια της ρωμαϊκής κυριαρχίας απεικονίζουν **με μοναδικό τρόπο**, εντελώς διαφορετικό από ό,τι οι επιγραφές, οι πάπυροι ή οι φιλολογικές πηγές, τη ζωή όχι μόνο των ελληνικών πόλεων, αλλά και των υπόλοιπων κατοίκων της περιοχής, **βαθιά** εξελληνισμένων στην πλειονότητά τους. Σ' αυτά δεν αποκαλύπτεται μόνον η κληρονομιά του **μεγάλου** παρελθόντος, αλλά αντικατοπτρίζεται και η απώλεια της πολιτικής ελευθερίας και της αυτοδιάθεσης των κατοίκων της Μικράς Ασίας, καθώς και ο περιορισμός της δραστηριότητάς τους σε καθαρά κοινοτικές υποθέσεις. Εξίσου εμφανής είναι σ' αυτά και η ρωμαϊκή επικυριαρχία, η δυναμική παρουσία ορισμένων κατεξοχήν φιλελλήνων αυτοκρατόρων, όπως και η τελευταία αναλαμπή πολυάριθμων τόπων.

Με τη συγκέντρωση και παράθεση των νομισμάτων επιχειρείται μια προσέγγιση στις θρησκευτικές δοξασίες και τα έθιμα του ελληνικού εκείνου κόσμου της Ανατολής και στις βαθμιαίες μεταβολές τους. Μολονότι τα μνημεία αυτά της ελληνικής τέχνης αποτελούν στο σύνολό τους μια πολύ λίγο μελετημένη πηγή γνώσης, μπορούν να μας δώσουν πληροφορίες για το ρόλο της αυτοκρατορικής λατρείας ως συνδετικού κρίκου μέσα στο ρωμαϊκό Imperium, για την επιβίωση αρχαίων μύθων, για τη σημασία ιστορικών γεγονότων και **για την αδιάσπαστη** καλλιτεχνική δύναμη του ελληνισμού. Απεικονίζουν σκηνές θυσιών, πλοία, απόψεις πόλεων και λιμανιών, και μας πληροφορούν για τους **απειράριθμους** αθλητικούς αγώνες και τις μονομαχίες, καθώς και για τους συχνά **σκληρούς και πολύνεκρους** πολέμους στα σύνορα του κράτους. Από την άλλη μεριά, η παρουσία των ονομάτων και των τίτλων των δημόσιων λειτουργών, των ιερέων και των χορηγών των νομισματικών εκδόσεων φανερώνει πόση ευγνωμοσύνη ένιωθαν οι Έλληνες απέναντι στην πόλη τους και πόσο ενδιαφέρονταν για το κοινό καλό. Ακόμη και η έλλειψη μέτρου στην απόδοση τιμών προς τους Ρωμαίους, ιδιαίτερα μάλιστα στους αυτοκράτορες, ο συναγωνισμός των πόλεων στην προσπάθειά

τους να αποκτήσουν **ηχηρά** τιμητικά ονόματα και τίτλους, και οι συμφωνίες ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες πόλεις, που συχνά απείχαν μεταξύ τους εκατοντάδες χιλιόμετρα, αποτυπώνονται παραστατικά στα νομίσματα των ελληνικών πόλεων της Ανατολής. Σε όλα αυτά προστίθενται και απεικονίσεις ναών, της πόλης ή της επαρχίας, αγάλματα θεών, **ειδυλλιακά** τοπία και πλήθος άλλες παραστάσεις. Συνολικά απεικονίζονται 512 νομίσματα από 150 περίπου πόλεις, «κοινά» και **επαρχιακές** ενώσεις, μικρή επιλογή για τους σκοπούς αυτού του βιβλίου, που δεν γράφτηκε για τους ειδικούς, αλλά ως παρότρυνση προς εκείνους που βλέπουν στην αρχαιότητα, και ειδικότερα στον ελληνικό κόσμο, κάτι περισσότερο από ένα κεφάλαιο **παρωχημένης** Ιστορίας.

Ο Peter Robert Franke γεννήθηκε το 1926 στο Ladenscheid. Σπούδασε Αρχαία Ιστορία, Ιστορία, Γεωγραφία και Γερμανική Φιλολογία στο Μόναχο, τη Βόννη και το Erlangen. Από το 1967 είναι **τακτικός** καθηγητής της Αρχαίας Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Saarbrücken. Είναι **τακτικό** μέλος της Αμερικανικής Νομισματικής Εταιρείας και της Βασιλικής Νομισματικής Εταιρείας του Λονδίνου. Δημοσίευσε **πολλά** βιβλία και **πλήθος** άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά.

Ο Μαρσέλ Προυστ απαντάει σε ερωτήματα ζωής

"Πώς να προχωράς με το πάσο σου"

ΕΧΕΤΕ ΔΙΑΒΑΣΕΙ ΠΡΟΥΣΤ; ΜΗΠΩΣ ΑΝΗΚΕΤΕ ΣΤΗΝ (ΠΟΛΥΠΛΗΘΗ) ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ ΠΟΥ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟΥΣ **ΟΓΚΟΛΙΘΟΥΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΛΥΤΟΜΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ; Ο ΑΛΑΙΝ ΝΤΕ ΜΠΟΤΤΟΝ ΔΗΛΩΝΕΙ ΠΩΣ "Ο ΠΡΟΥΣΤ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙ ΤΗ ΖΩΗ ΣΟΥ". ΚΑΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΑΣ**

ΠΕΙΣΕΙ ΓΙ' ΑΥΤΟ

ΣΟΦΙΑ ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ

Ίσως είναι η μοίρα των αριστουργημάτων. Η κακιά τύχη των βιβλίων-σταθμών στην ιστορία της λογοτεχνίας. Πολλοί μιλάνε γι' αυτά, λίγοι τα διαβάζουν. Όσο πυκνώνουν οι βιβλιογραφικές αναφορές, τόσο πιο ατσαλάκωτες φαντάζουν οι σελίδες τους. Σίγουρα δεν ανήκουν στον **αναλώσιμο** λογοτεχνικό πολτό. Οι μη επαγγελματίες αναγνώστες συχνά τρομοκρατούνται από αυτά. Καμιά φορά φταίει ο όγκος τους. Ή ο αμήχανος σεβασμός που τα περιβάλλει. Πόσοι όμως μπορούν να ισχυριστούν, με το χέρι στην καρδιά, ότι διάβασαν ολόκληρο το Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο;

Ο Αλαίν Ντε Μποττόν διδάσκει φιλοσοφία στο London University. Έγραψε, σε ηλικία είκοσι οκτώ ετών, ένα βιβλίο για τον Προυστ και το έργο του. Το βιβλίο αυτό μεταφράστηκε σε περισσότερες από είκοσι γλώσσες και απέσπασε **εγκωμιαστικές** κριτικές. Η αναγνωστική επιτυχία του βιβλίου προκαλεί **εύλογη** απορία: πρόκειται για **κείμενο που δεν αποτελεί pura λογοτεχνία, αλλά σπουδή στο έργο ενός μυθιστοριογράφου**. Συνήθως, τέτοιου είδους πονήματα προορίζονται για τα σκονισμένα ράφια των βιβλιοθηκών και τους μνημένους, σκληροπυρηνικούς αναγνώστες. Τι

συμβαίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση; Πού οφείλεται η υψηλή αναγνωσιμότητα του βιβλίου;

Μα, στη σύλληψη και στο ύφος του. Στο μοντάζ των στοχασμών. Στην ασταθή ισορροπία ανάμεσα στη βαθύνοια και την ελαφρότητα. Στο παλαντζάρισμα ανάμεσα στον αδιαπραγμάτευτο σεβασμό και την παιγνιώδη ειρωνεία. Ο συγγραφέας εκκινεί από την ιδέα ότι η λογοτεχνία μπορεί να αλλάξει τη ζωή μας. Να ξελαμπικάρει την όραση, να λιμάρει τις αισθήσεις. Να λειτουργήσει παραμυθητικά και συμβουλευτικά. Να μας μάθει πράγματα. Όχι πράγματα-σπουδάγματα, αλλά πράγματα που αφορούν τη ζωή και τον κόσμο γύρω μας. Με δυο λόγια, ο Αλαίν Ντε Μποττόν θεωρεί ότι τα μεγάλα έργα μπορούν να λειτουργήσουν ως εγκυκλοπαίδειες της ύπαρξης. Σ' αυτά μπορεί κανείς να αναζητήσει - και να βρει - τα πάντα.

Η μονογραφία χωρίζεται σε εννιά κεφάλαια. Οι τίτλοι τους δηλώνουν κάθε φορά ένα ερώτημα (Πώς να αγαπάς τη ζωή σου σήμερα, Πώς να διαβάζεις για τον εαυτό σου, Πώς να προχωράς με το πάσο σου, Πώς να υποφέρεις με επιτυχία, Πώς να εκφράζεις τα συναισθήματά σου, Πώς να είσαι καλός φίλος, Πώς να ανοίξεις τα μάτια σου, Πώς να ευτυχείς στον έρωτα, Πώς ν' αφήνεις κατά μέρος ένα βιβλίο).

Τις απαντήσεις τις δίνει ο Προυστ, με το έργο του. Ο Ντε Μποττόν ξεσκαλίζει όχι μόνο το πολύτομο μυθιστόρημα Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο, αλλά και επιστολές, μαρτυρίες, βιογραφίες, δοκίμια. Μη φανταστείτε όμως παράθεση τσιτάτων και συμβουλών. Ο συγγραφέας ισορροπεί ζυγισμένα ανάμεσα στον λόγο του Προυστ και τον λόγο για τον Προυστ. Το λογοτεχνικό κείμενο σοφιλιάζεται με το φιλολογικό-φιλοσοφικό αντίβαρό του τόσο, που σχεδόν δημιουργείται η εντύπωση της συνεχούς ροής ενός ενιαίου κειμένου. Ο διάλογος των ειδών και η διαπλοκή των στοχασμών γίνεται με ύφος που κυμαίνεται από την εμβριθή ομφαλοσκόπηση έως τον πιο παιγνιώδη περισπασμό.

"Προυστισμός"

Και ο αναγνώστης; Α, ο αναγνώστης χορταίνει την ειδωλολατρία του για τον μυθιστοριογράφο. Διαβάζει για τα δρομολόγια των αμαξοστοιχιών που μελετούσε ο Προυστ στις περιφημες αϋπνίες του και τον πονόδοντο που ένιωθε, όταν άκουγε Γάλλους να πετούν αγγλικές εκφράσεις. Πληροφορείται τον όρο "προυστισμός", που είχαν εφεύρει στον κύκλο του Προυστ, για να περιγράψουν τις τζιριτζάντζουλες, τα πανάκριβα δώρα και τους μέχρις υποκρισίας φιλόφρονες χαρακτηρισμούς που απηύθυνε ο Μαρσέλ σε γνωστούς και φίλους. Κρυφοκοιτάζει το εργαστήρι του συγγραφέα, αλλά και εφηβικές επιστολές που αποκαλύπτουν βασανιστικές σεξουαλικές ορμές. Διαπιστώνει τις αντιφάσεις, τις εμμονές και τις μικρότητες του ανθρώπου. Αντιλαμβάνεται πως πρόσωπο και έργο επικοινωνούν, όχι βέβαια με ευθύγραμμο τρόπο, αλλά μέσα από μια λοξή και περιπετειώδη διαδρομή.

Ο Αλαίν Ντε Μποττόν πετυχαίνει να αντικρύσει τον λόγο του με τον λόγο του Προυστ και να ανασύρει από τη ζωή και το έργο του μυθιστοριογράφου πρακτικές συμβουλές βίου αλλά και το στοχαστικό κάτοπτρο, μέσα από το οποίο ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται πιο καθαρά τη δική του τη ζωή. Είναι, στ' αλήθεια, περίεργο: εκείνος που πέρασε ατελείωτα χρόνια σε ένα δωμάτιο με μονωμένους τοίχους, καταλάβαινε τους ανθρώπους καλύτερα από πολλούς ταξιδεμένους, οι οποίοι αποδείχθηκαν απελπιστικά αδιάβροχοι στα βιώματα.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΟΝΙ

"Όμως η θεία Λεονί του Προυστ, αν και αγαπά πολύ την οικογένειά της, χαίρεται και με το παραπάνω να τους εμπλέκει όλους σε μακάβρια σενάρια. Κλινήρης ένεκα πληθώρας κατά φαντασίαν ασθeneιών, πλήττει απεριόριστα και εύχεται να της συμβεί κάτι συνταρακτικό, έστω και υπό τη μορφή τρομερού πλήγματος. Το συναρπαστικότερο που μπορεί να φανταστεί είναι μια πυρκαγιά η οποία (...) θα σκότωνε όλη της την οικογένεια, αλλά θα της έδινε περιθώριο να διασωθεί. Τότε θα ήταν σε θέση να πενθήσει στοργικά (...) επί σειρά ετών." (σελ. 119-120)

Ο Ναγκίμπ Μαχφούζ φωτογραφίζει την Αίγυπτο του '70

Έρωτας στο Κάιρο που αιμορραγεί

Κάιρο, δεκαετία του '70. Μια παρέα νέων, στο ξεκίνημα της ζωής τους, προσπαθεί να οικοδομήσει το μέλλον της σε μια Αίγυπτο που από τη μια βιώνει τις αντιφάσεις μιας γρήγορα αναπτυσσόμενης, κατά τα δυτικά πρότυπα, κοινωνίας και από την άλλη αιμορραγεί από έναν πόλεμο - με τους Ισραηλινούς - που πέφτει σαν σκιά ακόμα κι εκεί που δεν φτάνουν τα πυρά του μετώπου

ΧΑΡΗ ΠΟΝΤΙΔΑ

Αυτό έτσι, σαν μια πολύ γενική εισαγωγή. Γιατί επί της ουσίας το «Αγάπη Κάτω Απ' τη Βροχή», που ο Αιγύπτιος Νομπελίστας Ναγκίμπ Μαχφούζ έγραψε το 1973 σε ηλικία 62 ετών, δεν είναι τίποτα άλλο παρά μια ακόμη προσπάθεια του συγγραφέα να δείξει πως η μοίρα του καθημερινού ανθρώπου, οι έρωτες, οι ανασφάλειες, τα κενά, οι αντιφάσεις του είναι άρρηκτα δεμένες με την κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα του τόπου του και πως η προσωπική ηθική είναι αναπόσπαστο κομμάτι της δημόσιας. Με άλλα λόγια, σύμφωνα με τον ηθικό κώδικα του Μαχφούζ, κανένα ψέμα, καμιά αυταπάτη δεν μπορεί να γλιτώσει τον άνθρωπο που θα προσπαθήσει να την «κοπανήσει» και να ψάξει την προσωπική του λύτρωση μέσα από τα σκοτεινά μονοπάτια της ιδιοτέλειας ή ακόμη και μέσα από «βρώμικες» μεθόδους, ενώ αντίθετα εκείνος που συμμετέχει και συμπάσχει για το γενικότερο καλό, έχει τουλάχιστον μια ελπίδα για τη σωτηρία.

Το ηθικό και το ανήθικο. Η πατρίδα, η αυτοθυσία, το αίσθημα ευθύνης γι' αυτό που συμβαίνει γύρω σου και η αδιαφορία, η ιδιοτέλεια, η ναρκισσιστική συμπεριφορά αυτών που ονειρεύονται τη ζωή τους προφυλαγμένη μέσα στα μοδάτα διαμερίσματα των πλούσιων συνοικιών του Καΐρου.

Ατελή πλάσματα

Ναγκίμπ Μαχφούζ: **Η μοίρα του καθημερινού ανθρώπου, οι έρωτες, οι ανασφάλειες είναι άρρηκτα δεμένες με την κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα του τόπου του**

Θα ήταν ψέμα, βέβαια, **αν περιορίζαμε το βιβλίο σ' αυτόν τον κάπως χονδροειδή διαχωρισμό ενάρετων και μη ή στις πατριωτικές εκκλήσεις μιας (σίγουρα) πληγωμένης εθνικής συνείδησης**

(από την πολύ νωπή ακόμα ήττα του πολέμου των έξι ημερών με το Ισραήλ, το 1967). Όμως και τα δύο διατρέχουν το μυθιστόρημα από την αρχή μέχρι την τελευταία σελίδα, γεγονός που κάνει την «Αγάπη Κάτω Απ' τη Βροχή» ολίγον γραφική ως προς τον γενικότερο προβληματισμό της.

Αυτά για την αρνητική πλευρά του θέματός μας. Γιατί Μαχφούζ και αδιάφορο μυθιστόρημα είναι δύο έννοιες που δεν γίνεται να συνυπάρξουν. Για άλλη μια φορά η πένα του δημιουργεί μια ιστορία όπου όλοι οι ήρωές της, «παραβάτες» ή μη, παρουσιάζονται με την ανθρώπινη πλευρά τους, ευάλωτα και ατελή πλάσματα, με τις ιδιοτροπίες, τις φιλοδοξίες, τους φόβους, τα ταμπού τους, άνθρωποι «μεσαίου» που ασφυκτιούν μεταξύ των αυστηρών κωδίκων της παλιάς μουσουλμανικής Αιγύπτου και των νέων προκλήσεων που απαιτεί η αναπτυσσόμενη «μοντέρνα» κοινωνία.

Το «Αγάπη Κάτω Απ' Τη Βροχή» είναι ένα ερωτικό μυθιστόρημα - μόνο που δεν είναι μόνον αυτό. Κεντρικό σημείο συνάντησης της «παλιάς» και της «νέας» κατάστασης το καφενείο Ινσιράχ, στο κέντρο του Καΐρου. Εκεί, το ηλικιωμένο γκαρσόνι Άμπντου Μπαντράν - σύμβολο Αιγύπτου βιοπαλαιστή που φέρει μέσα του όλον τον κώδικα της παραδοσιακής ηθικής - δέχεται καθημερινά τον κομψό κινηματογραφιστή Χόσνι Χεγκάζι, έναν πενηντάρη μπον βιβέρ που πηγαίνει εκεί για να χαλαρώσει και να καπνίσει τον ναργιλέ του και μαζί με τον καλοκάγαθο λούστρο Ασμάουι, συζητούν και οι τρεις τα της ζωής τους, αναπτύσσοντας μια περίεργη επαφή, σαν κι αυτή που είχαν κάποτε οι άνθρωποι της ίδιας γειτονιάς.

Η κόρη του Άμπντου Μπαντράν, η Αλιάτ, έχει τελειώσει το Πανεπιστήμιο κι είναι έτοιμη να παντρευτεί τον συμπαθή συμφοιτητή της Μαρζούκ, ενώ ο αδελφός της Ιμπραήμ, που υπηρετεί στο μέτωπο, είναι ερωτευμένος με την αδελφή του Μαρζούκ (και καλύτερη φίλη της Αλιάτ), την όμορφη Σανέγια. Καθώς εξελίσσεται η ιστορία των δύο ζευγαριών και προστίθενται και άλλοι χαρακτήρες στην πλοκή, συνειδητοποιούμε ότι ο κομψός και συμπαθής μπον βιβέρ (Χόσνι Χεγκάζι) δεν είναι και τόσο ενάρετος όσο φαίνεται: το διαμέρισμά του είναι ένα άτυπο πορνείο, ένα κέντρο διερχόμενων νεαρών κοριτσιών που για να συμπληρώσουν τα προς το ζην μυσούνται, αντί αμοιβής, στην «τέχνη» που φαίνεται να κατέχει πρωτεύοντα ρόλο στη ζωή του. Η Αλιάτ και η Σανέγια είναι δύο απ' τις τακτικές «πελάτισσες» του.

Παρόλα αυτά και οι δύο αυτές νεαρές κοπέλες δείχνουν να έχουν συμβιβαστεί απόλυτα με τη διπλή τους ζωή, η οποία μάλιστα δεν παρεμβαίνει στη γενικότερη ηθική τους υπόσταση και δεν τις εμποδίζει να φτιάξουν ουσιαστικές ερωτικές σχέσεις. Ενώ ο «ακόλαστος» Χεγκάζι είναι, κατά τα άλλα, ένας σύγχρονος, καλλιεργημένος άνθρωπος, με ευαισθησίες, αληθινά αισθήματα (ακόμα και για τις γυναίκες που υποδέχεται στο διαμέρισμά του) αλλά και έγνοια για την πατρίδα του - παρόλο που αρνείται να αλλάξει το ευ ζην του.

Τα περισσότερα πρόσωπα που θα περάσουν από το βιβλίο θα έχουν μια **μυστική, ανομολόγητη πλευρά**. Και με έναν περίεργο τρόπο θα σχετίζονται μεταξύ τους. Συνδετικοί κρίκοι στο πλέγμα των γνωριμιών ή των σχέσεων που αναπτύσσονται στην πορεία της ιστορίας είναι ο Χόσνι Χεγκάζι και ο Μπαντράν (του καφενείου Ινσιράχ), δύο εκ διαμέτρου αντίθετοι κόσμοι που στο φινάλε συγκλίνουν, καθώς και οι δύο τους ενώ στην αρχή είναι παρατηρητές στα όσα συμβαίνουν γύρω τους (έρωτες, προδοσίες, πόλεμος κ.λπ.) στο τέλος η μοίρα θα τους ρίξει και αυτούς μέσα στη φωτιά των γεγονότων, φέρνοντας στο φως όλα τα κρυμμένα μυστικά. Κι όλα αυτά, σε ένα Κάιρο που ήδη νοσταλγεί τον «παλιό καλό» του εαυτό, ένα Κάιρο που μετράει καθημερινά τις πληγές του στις ερημωμένες γειτονίες, τις κατεστραμμένες οικογένειες, τους δεκάδες αναπήρους ή νεκρούς που επιστρέφουν από το μέτωπο. Σε ένα τέτοιο Κάιρο ουδείς δικαιούται να είναι ευτυχισμένος.

Σ' ΑΓΑΠΩ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ...

«Η ζωή απαιτεί από τους ανθρώπους την αδυναμία και την δύναμη, τη βλακεία και τη σοφία, την ευγένεια και την σκληρότητα, την άγνοια και τη γνώση, την ασχήμια και την ομορφιά, την αδικία και την δικαιοσύνη, τη σκλαβιά και την ελευθερία. Πού βρίσκομαι εγώ σε σχέση με όλα αυτά; Ούτε ενδιαφέρον, ούτε πεποίθηση, ούτε καν υπόλοιπο ζωής διαθέτω. Αλλά σ' αγαπώ πατρίδα μου και να με συγχωρείς που διαπιστώνεις πως μαζί με την αγάπη σου αγαπώ και τη ζωή...» (σελ. 107).

Σχόλια: μπλε

προβληματισμοί :πρασινο

προτασεις: κοκκινο

ΑΣΚΗΣΗ 5

Στην παρουσίαση βιβλίου αναφέρονται τα γεγονότα και οι πληροφορίες του βιβλίου με την αντικειμενική κρίση του αρθρογράφου.